







دانشگاه هنر اصفهان  
دانشکده معماری و شهرسازی  
گروه معماری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته معماری گرایش آموزشی

**[کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان]**

استاد راهنما:

دکتر فرهنگ مظفر

استاد مشاور:

دکتر مینو شفایی

پژوهشگر:

راهله صدیقی

تیر ماه ۱۳۸۹

اظهارنامه دانشجو:

موضوع پایان نامه : **کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان**

استاد راهنما: دکتر فرهنگ مظفر

صدیقی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته معماری گرایش آموزشی، دانشکده اینجانب راهله معماری و شهر سازی دانشگاه هنر اصفهان به شماره دانشجویی ۸۶۱۱۴۰۵۱۱۳ گواهی می‌نمایم که تحقیقات ارائه شده در این پایان نامه توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده مورد تأیید می باشد و در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده است. به‌علاوه گواهی می‌نمایم که مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان نامه چارچوب مصوب دانشگاه هنر اصفهان را به‌طور کامل رعایت کرده‌ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه کارشناسی ارشد، برای دانشگاه هنر اصفهان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.



دانشگاه هنر اصفهان  
دانشکده معماری و شهرسازی  
گروه آموزشی

**پایان نامه کارشناسی ارشد رشته معماری گرایش آموزشی خانم راهله  
صدیقی تحت عنوان: [کانون پرورش فکری کودکان و  
نوجوانان]**

ارایه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای درجهی  
کارشناسی ارشد که در تاریخ... .. توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره... ..  
... .. درجه... .. به تصویب نهایی رسید.

۱- استاد راهنمای پایان نامه آقای دکتر فرهنگ مظفر با مرتبه علمی هیأت علمی امضاء

۲- استاد مشاور پایان نامه خانم دکترمینو شفایی با مرتبه علمی امضاء

۳- استاد/ استادان داور داخل گروه آقای/خانم دکتر ..... با مرتبه علمی ..... امضاء

۴- استاد/ استادان داور خارج از گروه آقای/خانم دکتر ..... با مرتبه علمی ..... امضاء

امضای مدیر گروه

با سپاسگزاری از :

اساتید ارجمند، جناب آقای دکتر فرهنگ مظفر و سرکار خانم دکتر مینو شفایی که راهنماییهای ارزشمندشان در طول انجام این رساله، مرا به سوی اهدافم رهنمون ساخت.

تقدیم به:

همه تعلقاتم با ژرف ترین سپاس ها



چکیده:

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که محیط و اجتماع با حضور انسان شکل می‌گیرد و تحت تأثیر انسان است و انسان نیز تحت تأثیر محیط پیرامون خویش می‌باشد. کودکی زمان آغاز این تأثیر پذیری است. نقطه‌ای است که باید بستر آموزش و پرورش و رشد خلاقیت برایش فراهم باشد تا فردای جامعه را بهتر و فعال‌تر بسازد. اما چگونه می‌توان این بستر را فراهم ساخت؟ چطور انگیزش به کنجکاوی کودک را می‌توان بالا برد؟ چگونه می‌توان نیازهای کودکان را شناخت؟ مطالعات نشان می‌دهد که کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان از جمله محیط‌هایی است که می‌تواند زمینه رشد و شکوفایی کودک را فراهم آورد. برای ایجاد این محیط فرهنگی و کمک آموزشی، ابتدا باید کودک را شناخت و روحیات و نیازها و دنیای او را کنکاش کرد. در این رساله تلاش شده است همگام با شناخت نیازهای کودک از طریق بررسی نظریات روانشناسان و مطالعات میدانی، مفاهیم مرتبط با موضوع تعریف شوند و بر مبنای تلفیق نظریات مرتبط، به بررسی برنامه فیزیکی، مطالعات اقلیمی و در نهایت مطالعات سایت و طراحی پرداخته شود.

کلید واژه‌ها: کودک و نوجوان، کانون، پرورش، بازی، رشد

## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: ادبیات موضوع
۲	۱-۱- فراغت
۳	۱-۱-۱. کارکردهای فراغت
۳	۱-۱-۲. تحولات کمی و کیفی در گذران اوقات فراغت
۳	۱-۱-۳. ضرورت برنامه ریزی برای اوقات فراغت
۴	۲-۱- رشد
۴	۳-۱- پرورش
۴	۱-۳-۱. تفاوت رشد و پرورش
۵	۲-۳-۱. هدف از پرورش کودکان
۵	۳-۳-۱. کودک و اجتماع
۶	۴-۳-۱. روان شناسی تربیتی
۹	۵-۳-۱. انطباق و سازگاری با محیط
۹	۶-۳-۱. تأثیر سرگرمیهای مفید در زندگی
۱۰	۷-۳-۱. اعتماد به نفس، امیدواری و خوش بینی
۱۱	۸-۳-۱. عدم پذیرش مسئولیت در کودکان
۱۱	۹-۳-۱. لزوم پرورش ذوق و قریحه هنر و زیبایی شناسی در کودکان
۱۲	۴-۱- روان شناسی رشد کودک
۱۲	۱-۴-۱. مفهوم پختگی (رسیدگی)
۱۲	۲-۴-۱. بنیادهای فلسفی و نظریه های رشد
۱۷	۳-۴-۱. نیازهای اساسی کودکان از دیدگاه برخی روانشناسان
۲۷	۵-۱- نتیجه گیری
۳۰	فصل دوم: بررسی اهداف و وظایف کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در ایران
۳۱	۱-۲- آغاز سن آموزش در ایران و جهان
۳۰	۲-۲- کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳۱	۱-۲-۲. فعالیت های کانون
۳۱	۲-۲-۲. هدف کانون
۳۱	۳-۲-۲. وظایف کلی کانون
۳۳	۳-۲-۳. مراکز فرهنگی هنری
۳۴	۴-۲-۲. تقسیم بندی گروه سنی توسط کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۳۶	فصل سوم: راهکارهای طراحی
۳۷	۱-۳-۱. مقدمه
۳۷	۲-۳-۲. تاریخچه «باغ کودکان»
۳۸	۳-۳-۳. بررسی الگوهای شهری در تناسب با موضوع
۳۸	۱-۳-۳. الگوی ۵۷، کودک در شهر
۳۸	۲-۳-۳. الگوی ۷۳، زمین های بازی اکتشافی
۳۹	۳-۳-۳. الگوی ۸۶، خانه کودک (children home)
۴۰	۴-۳-۳. الگوی ۱۳۷، محوطه کودک
۴۱	۵-۳-۳. الگوی ۲۰۳، غارهای کودکان
۴۲	۴-۳-۴. کودک، معماری و فضا
۴۲	۵-۳-۵. محیط های مناسب برای کودکان
۴۳	۶-۳-۶. دریافت حسی و هوشی فضای معماری
۴۵	۷-۳-۷. کودک و فضای ساخته شده
۴۵	۸-۳-۸. نیاز به تملک فضا
۴۶	۹-۳-۹. طراحی فضا با توجه به مشکلات رفتاری و روانی کودکان
۴۷	۱۰-۳-۱۰. راهکار های طراح
۴۸	۱۱-۳-۱۱. نتیجه گیری
۵۲	فصل چهارم: بررسی نمونه های موردی
۵۳	۱-۴-۱. پارک شفق
۵۹	۲-۴-۲. مهد کودک سیندلفینگن Sindelfingen
۶۳	۳-۴-۳. دبستان هاچ وارن Hatch Warren

## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶۴	۴-۴- موزه کودکان "هیوگو" Hyogo در ژاپن
۶۶	۴-۵- موزه کودک Stepping Stones
۶۸	۴-۶- نتیجه‌گیری
۷۰	فصل پنجم: شناخت استانداردها و برنامه فیزیکی طرح
۷۱	۵-۱- مقدمه (برنامه ریزی معماری و چگونگی تحقیق)
۷۴	۵-۲- معیارهای طراحی
۷۶	۵-۳- بررسی استانداردهای کودکان
۷۹	۵-۴- برنامه فیزیکی طرح
۸۳	۵-۵- تقسیم بندی فضایی
۸۷	فصل ششم: تحلیل سایت
۸۸	۶-۱- مقدمه‌ای بر تحلیل سایت
۸۹	۶-۲- آنالیز سایت
۹۵	۶-۳- جانمایی عناصر اصلی پروژه با توجه به زمینه
۹۸	فصل هفتم: کانسپت و طرح نهایی
۹۹	۷-۱- کانسپت و ایده حجمی
۱۰۴	۷-۲- نقشه های معماری
۱۱۱	۷-۳- سه بعدی مجموعه
۱۱۳	منابع و مأخذ
۱۱۷	پیوست ها

## فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۱۹	جدول (۱-۱): سلسله مراتب نیازها از دیدگاه مازلو .....
۷۲	جدول (۱-۵): سیاست‌های کلی برنامه ریزی، تعیین اهداف، اهداف عملیاتی .....
۷۶	جدول (۲-۵): میانگین اندازه قد کودکان ۳-۶ سال .....
۷۶	جدول (۳-۵): میانگین اندازه قد کودکان ۷-۱۱ سال .....
۷۷	جدول (۴-۵): میانگین ابعاد بدن کودک نسبت به قد ایستاده .....
۷۷	جدول (۵-۵): میانگین ابعاد بدن کودک نسبت به تجهیزات .....
۷۹	جدول (۶-۵): سطح سرانه مورد نیاز هر کودک در فضای باز .....
۸۳	جدول (۷-۵): تقسیم بندی فضاها براساس سرانه و مترائز .....

## فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۵۳	شکل (۱-۴): موقعیت پارک شفق در منطقه
۵۴	شکل (۲-۴): دیاگرام تجریدی عملکردهای پارک شفق
۵۸	شکل (۳-۴): دیاگرام ارتباطی بخش کانون پارک شفق
۵۸	شکل (۴-۴): دیاگرام ارتباطی بخش کانون پارک شفق
۶۰	شکل (۵-۴): تحلیل مقطعی مهد کودک سیندلفینگن
۷۵	شکل (۱-۵): برخی بازیهای کودکان در فضای باز
۷۸	شکل (۲-۵): برخی از استانداردهای کودکان بر اساس اندازه قد
۷۸	شکل (۳-۵): دیاگرام کلی روابط فضاها
۷۸	شکل (۴-۵): دیاگرام ارتباطی بخش خدماتی با بخش های دیگر
۸۸	شکل (۱-۶): موقعیت سایت پیش نهادی کانون
۸۹	شکل (۲-۶): موقعیت سایت نسبت به مسیرهای دسترسی
۹۴	شکل (۳-۶): حوزه بندی و تحلیل سایت
۱۰۰	شکل (۱-۷): ایجاد حیاط مرکزی با توجه به اقلیم
۱۰۰	شکل (۲-۷): دید و منظر به خانه هنرمندان
۱۰۰	شکل (۳-۷): حوزه سواره و پیاده کردن
۱۰۰	شکل (۴-۷): نحوه مقابله با آلودگی صدا
۱۰۰	شکل (۵-۷): ایده استفاده از پیله های ابریشم
۱۰۱	شکل (۶-۷): استفاده از برخی عناصر معماری در طرح
۱۰۲	شکل (۷-۷): ایده استفاده از پنل های نقاشی
۱۰۲	شکل (۸-۷): ایده استفاده از پوشش گیاهی برای حفظ حریم
۱۰۲	شکل (۹-۷): ایده استفاده از رواق های مسقف
۱۰۲	شکل (۱۰-۷): استفاده از آمفی تئاتر روباز

## فهرست عکس‌ها

صفحه	عنوان
۵۴	عکس (۴-۱): منظره ای از دسترسی های اصلی کانون در پارک شفق .....
۵۵	عکس (۴-۲): تنوع نظام ساخت و ساز و مصالح پارک شفق .....
۵۹	عکس (۴-۳): مهد کودک سیندلفینگن .....
۶۴	عکس (۴-۴): دبستان هاچ وارن، نمای کلاس از سایت .....
۶۴	عکس (۴-۵): دبستان هاچ وارن، بخش ورودی .....
۶۵	عکس (۴-۶): موزه کودکان "هیوگو" ارتباط موزه با جنگل و دریا .....
۶۵	عکس (۴-۷): موزه کودکان "هیوگو"، ترکیب حجمی .....
۶۶	عکس (۴-۸): موزه هیوگو، بخش آمفی تئاتر .....
۶۶	عکس (۴-۹): موزه هیوگو، دید از فضای داخل مجموعه به فضای سایت .....
۶۷	عکس (۴-۱۰): موزه کودک استپینگ استون، اتصال دو بخش موزه توسط برج شاخص .....
۹۱	عکس (۶-۱): نمای کل سایت از ضلع غربی .....
۹۲	عکس (۶-۲): نمای سایت از بر خیابان آبشار و شهرز .....
۹۳	عکس (۶-۳): مجموعه خانه هنرمندان در ضلع شمالی .....
۹۳	عکس (۶-۴): ساختمان حج و اوقاف در ضلع غربی .....
۹۳	عکس (۶-۵): بافت مسکونی در ضلع جنوبی و شرقی .....
۹۴	عکس (۶-۶): مسیر پیاده در ضلع شمالی سایت .....
۹۹	عکس (۷-۱): پيله های کرم ابریشم .....
۹۹	عکس (۷-۲): تبدیل موجود کوچک درون پيله به پروانه .....
۹۹	عکس (۷-۳): تجربه پرواز پس از پروانه شدن .....
۱۱۱	عکس (۷-۴): پرسپکتیو دید پرنده طرح پیشنهادی .....
۱۱۱	عکس (۷-۵): بخشی از رواق‌ها در طرح پیشنهادی .....

## فهرست نقشه ها

صفحه	عنوان
۵۹	نقشه (۱-۴): پلان مجموعه سیندلفینگن .....
۶۱	نقشه (۲-۴): تحلیل روابط و ایده های طراحی در پلان مهد کودک سیندلفینگن .....
۶۲	نقشه (۳-۴): تحلیل دسترسی و نحوه نورگیری در پلان مهد کودک سیندلفینگن ...
۶۳	نقشه (۴-۴): پلان طبقه همکف دبستان هاچ وارن .....
۱۰۵	نقشه (۱-۷): پلان طبقه زیرزمین طرح پیشنهادی .....
۱۰۶	نقشه (۲-۷): پلان طبقه همکف طرح پیشنهادی .....
۱۰۷	نقشه (۳-۷): پلان طبقه اول طرح پیشنهادی .....
۱۰۸	نقشه (۴-۷): نمای جنوبی طرح کانون پیشنهادی .....
۱۰۸	نقشه (۵-۷): نمای ورودی ضلع شمالی کانون .....
۱۰۸	نقشه (۶-۷): نمای ضلع غربی کانون .....
۱۰۹	نقشه (۷-۷): نما برش از محور A-A .....
۱۱۰	نقشه (۸-۷): نما برش از جداره کلاس ها .....
۱۱۱	نقشه (۹-۷): سایت پلان .....



"تلاش مکن که کودک را پیش از پیری پیر کنی. او را خرد مکن. این همان چیز است که اکنون در دنیا شاهد آنیم. کهنسالان بر کودکان مسلطند و می خواهند آنان را زودتر از زمانیکه طبیعت مقدر داشته از دوران کودکی بیرون بکشند. آنان می کشند و خرد می کنند. کودک، کودکی را برای همیشه از کف می نهد." اوشو

### پیشگفتار:

از مشخصه های عصر حاضر پیشرفت چشمگیر علم و تکنولوژی می باشد. دیگر همچون گذشته علم و دانش صرفاً متعلق به دانشمندان و محققان نمی باشد و ابزارهای فوق پیشرفته همچون تجهیزات الکترونیکی، ارتباطی، سمعی بصری، فقط مختص آزمایشگاه های علمی تحقیقاتی نیست. بلکه علم و دانش در سطح جامعه در جای جای محیط زیست آدمی نفوذ کرده و حضور خود را به نمایش گذاشته است. در طول تاریخ، کودک که در ابتدا توسط خانواده نگهداری می شد، به جامعه سپرده شد. جامعه نیز راه تحقیقات، اولویت های اجتماعی، را برای او گشود و در فرهنگ حاکم و فضای شهر جا داد. بدین گونه تصویر او به عنوان فردی در اجتماع پررنگ شد. نظریه کودک و شهر نظریه جدیدی نیست.

هر دوران بر حسب نیازهای سعی در پیدا کردن راه حل هایی برای تعیین محل کودک در شهر کرده است. لوکوربوزیه

(lecorbusier) طرحی عملکردی و ساده از برنامه روزانه کودکان تنظیم کرده بود، که بر طبق آن بر اهمیت حضور

کودک در شهر و شهرسازی تأکید می کرد. بدین ترتیب، شهردرختان ( la cite radieax ) با مدرسه، فضاهای بازی و آپارتمانهایی برای زندگی خانوادگی، تبدیل به فضایی برای کودکان شد. بدین ترتیب پرورش کودک از جمله دغدغه های جامعه شد. (سمیع آذر، ۱۳۷۷)

در چند سال اخیر در کشور ما مجموعه های متعددی به عنوان مجموعه های فرهنگی یا تفریحی ساخته شده اند. اما تا بر طرف کردن این نیاز در جامعه راه زیادی باقی است. برای دستیابی به این هدف، معماری مناسبی لازم است که نه تنها پاسخگوی عملکردهای مورد نیاز باشد، بلکه از لحاظ بصری و خصوصیات معماری جالب توجه باشد. پیرامون معنای چنین مجموعه ای و دلایل لزوم ایجاد آن و همچنین اجزا و بخش های مختلف آن در فصول پروژه به تفصیل سخن خواهیم گفت.

## طرح مسأله

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که محیط می‌تواند نیازهای اساسی کودک و نوجوان را در تأمین امنیت، احساس تعلق، دوست داشتن و احترام ارضا کند تا وی احساس آموزش، استقلال و خودانگیزگی کند و در نتیجه برای انتخاب نا شناخته‌ها جرأت پیدا کند. کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان از جمله محیط‌هایی است که می‌تواند زمینه رشد و شکوفایی کودک را فراهم آورد. از دیدگاه رساله حاضر، (کانون) مجموعه‌ای است که گرچه نه موزه است و نه نمایشگاه، لیکن از بسیاری خصوصیات آن دو بهره‌مند است. در این مجموعه همچنان‌که مانند یک موزه انواع و اقسام تجهیزات و اسباب و وسایل آزمایشگاه‌های مختلف و بعضاً تاریخچه تکمیل آنها به نمایش درآمده، می‌توان به همه چیز دست زد و تجربه اندوخت. در عین حال «کانون پرورش کودک و نوجوان» گرچه نهادی کمک آموزشی است، لیکن آموزش‌های آن همراه تفریح و سرگرمی بدون هیچ اجباری و اصراری انجام می‌شود. «کانون» خود داوطلب‌نثار کردن تمامی امکانات خود به پای مخاطب است. در پس این تلاش هدف بزرگی وجود دارد و آن هرچه عمیق‌تر شدن سطح دانش و علاقه مخاطب برای یادگیری است و هرچه آزادتر و دل‌خواه‌تر گذراندن وقت فراغت. این هدفی است که نظام آموزش کلاسیک نیز صادقانه دنبال می‌کند. لیکن به جهت نقص روش و نوع اسباب و وسایلی که اختیار نموده، اغلب مورد بی‌توجهی قرار گرفته و نتیجه مطلوبی بدست نمی‌آورد. تمام هدف «کانون»، ارتقاء سطح دانش عموم است. از آن میان، چون قشر کودک و نوجوان در مستعدترین شرایط و بهترین وضعیت از جهت توان ذهنی و جسمی برای یادگیری می‌باشند و آموزش به آنان ماندگارتر می‌باشد و در عین حال اینان آینده‌سازان جامعه خویش شمار می‌روند، «کانون پرورش فکری» توجه خاصی به این گروه از مخاطبان دارد. تلاش «کانون» تشویق و ترغیب این گروه سنی به یادگیری از طریق تجربه می‌باشد.

## اهمیت و ضرورت مسأله

اگر آموزش کودکان تنها به مدرسه و خانه محدود شود، تمام اتفاقاتی که در شهر می‌افتد برای بچه‌ها رمز آلود و غیر قابل دسترسی می‌باشد، این بدان معنا است که همانند سازی صحیح او از بزرگسالان غیر ممکن است. این بیگانگی و جدا افتادن کودکان از فضای بزرگسالان در جوامع سنتی، ناشناخته بوده است. در روستاها بچه‌ها به طور مثال، طول روز را یا در کنار کشاورزان و در درون زمین‌های زراعی می‌گذرانند، یا در کنار کسانی که خانه می‌سازند، سپری می‌کنند، یعنی در حقیقت آن‌ها فعالیت‌های روزانه مادرها و پدرها و بزرگسالان را در

تمامی زمینه ها، من جمله سفالگری، حسابداری، درمان بیماران، عیادت کردن، بحث کردن و... را می بینند و با آن ها بزرگ می شوند و شکل می گیرند. اما در شهرها زندگی بسیار پرمشغله و خطرناک می نماید. به طوری که بچه ها نمی توانند در گوشه و کنار خانه هایشان رها شوند. ولی ما معتقدیم که به وسیله توسعه دادن و گسترش نقاطی از شهر که بچه ها می توانند به راحتی و به تنهایی در آن مشغول به کنکاش، یادگیری و بازی شوند، می توانیم این مشکل را حل کنیم. چرا که با صرف کمی هزینه می توان همه کودکان را از این نوع آموزش بهره مند ساخت.

(الکساندر، ۱۹۷۹)

با توجه به این که در کشورمان کودکان و نوجوانان، قشر عظیمی از جمعیت را تشکیل می دهند، تأمین نیازها و امکانات شان، از جمله وظایف دولت می باشد. در واقع با غنی کردن فضاهای آموزشی و کمک آموزشی، می توان تا بخشی، برخی از نیازهای آنان را پاسخگو بود. کانونی که این رساله سعی در به تصویر کشیدن آن را دارد، مجموعه ایست که همواره در صدد بر طرف کردن کمبود ها و کاستی ها در حوزه فعالیت خویش است. از جمله این کاستی ها و مشکلات می توان، مواردی چون کمبود فضاهای مناسب برای مطالعه و دسترسی به کتب مختلف و نیز گذراندن اوقات فراغت، کمبود و ضعف فضاهای آموزشی و وسایل کمک آموزشی اشاره کرد. بدین ترتیب مشاهده می شود که چگونه " کانون پرورش فکری " همزمان خصوصیات یک پارک، موزه، نمایشگاه و حتی یک خانه را به خود می گیرد.

### اهداف طراحی

طراحی یک مجموعه کارآمد که ویژگی های معماری این مجموعه در جهت برانگیختن انگیزش کودکان و در نهایت در جهت پرورش قدرت یادگیری و یا خلاقیت در کودکان به کار گرفته شود، از مهم ترین اهداف این پروژه هستند. در واقع این همان قواعد و قوانینی است که در نحوه شکل گیری عناصر معماری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مؤثر است. بطور خلاصه می توان برخی از این قواعد و قوانین را چنین عنوان کرد:

۱- از آنجا که هدف اصلی در کانون پرورش فکری، پرورش اندیشه است، در حوزه انتظام عناصر، معماری ساختمان فضای باز در خدمت این هدف قرار می گیرد.

۲- از آنجا که دعوت و تشویق مخاطبین به استفاده از امکانات " کانون پرورش فکری " از مهمترین اهداف به شمار می رود، عناصر معماری علی الخصوص فضای سبز در خدمت این هدف عمل می کنند.

۳- از آنجا که " کانون پرورش فکری " خود را همسایه وهم محله جامعه کوچک اطراف خود می داند، معتقد است حق همسایگی را باید با احترام گذاشتن به ایشان به جای آورد. بدین ترتیب فضای معماری خویش را به- نحوی انتظام و آرایش می دهد که موجودی با ظاهر و هیئت غریب، مزاحم برای همسایگان خویش نباشد.

۴- از آنجا که کانون درنگاه اول همسایگان نزدیک و در دید وسیع تر، محلات اطراف و بعد از آن کل شهر را مخاطب خویش می شمارد، مایل است تا حد امکان مکانی قابل دسترس را برای استقرار برگزیند. پنهان شدن در کوچه و پس کوچه های شهر مخالف چنین موضوعی است.

بدین جهت کانون دوست دارد که هر چه بیشتر به مسیرها و شریان های دسترسی نزدیک باشد تا همگان به راحتی بتوانند از امکانات آن استفاده کنند.

رعایت قواعد و قوانین فوق در نخستین گام طراحی، پروژه حاضر را به سوی یافتن بستری مناسب بر استقرار کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان رهنمون شده است. بر اساس این اصول، بستر طرح باید واجد خصوصیات ذیل باشد:

۱- نظر به اهمیت فضای سبز در ایجاد محیطی با نشاط و دلنشین، بستر باید لزوما یا خود دارای فضای سبز مناسب باشد و یا پتانسیل ایجاد فضای سبز را داشته باشد.

۲- با عنایت به نوع عملکرد کانون که " جمع بودن " را می طلبد، بستر پروژه نباید از بافت های مسکونی دور باشد.

۳- توجه به دسترسی های عمومی موجب می شود که کانون نقاط نزدیک به شریان های اصلی را برای استقرار خود برگزیند.

بر اساس قواعد فوق، به جستجو در میان مناطق و نواحی مختلف شهر اصفهان پرداخته ایم. این بررسی و ژرف نگری در بخشی مجاور زاینده رود، در مجاورت شریان های اصلی و در حوالی مناطق مسکونی شهرو در جوار خانه هنرمندان افزایش یافته است. توضیحات مفصل و تکمیلی در فصل ششم (تحلیل سایت) ارائه شده است.

## ساختار رساله

این رساله شامل هفت فصل است. در فصل اول، مبانی، مفاهیم و نظریات مرتبط با موضوع بیان می شود. در فصل دوم اهداف و وظایف کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در ایران شرح داده شده و در فصل سوم به بررسی عوامل تأثیرگذار بر طراحی معماری برای کودکان و نوجوانان پرداخته شده و راهکارهای طراحی بیان می شود. فصل چهارم به تحلیل چند نمونه موردی پرداخته می شود. فصل پنجم، برنامه ریزی فیزیکی به طور خلاصه